پاژێک لە ئەوروپا
ئەرێیانە کورد بەعارەب دەناسێنێ!

نووسینی: محەمەدفەریق حەسەن

(قطعة من أوروبا، پاژێک لە ئەوروپا)، دوا ڕۆمانی ژنە ڕۆماننووسی میسری(رضوى عاشور)ە، کە 31ی دیسەمبەری 2002 لە نووسینی بۆتەوە و یەکسەر لە 2003 دا، دەزگەی وەشانی(دار الشروق)ی وڵاتی میسر بۆی چاپ و بڵاوکردۆتەوە. ئەم خانمە ئەگەرچی لەڕیزی نووسەرە چالاک و ناسراوەکاندایە و وێڕای عارەبی بە زمانی ئینگلیزیش بەرهەمی چاپکراوی هەیە، کەچی بە هۆی ساڵانێکی زۆری دوورەپەرێزی و دابڕانی باشووری کوردستانەوە، لەکنەمە نەناسراوە.. بەهەرحاڵ، پاژێک لە ئەوروپا، ڕۆمانێکی مێژووییە لە (213) لاپەڕەدا، یەک لە باری عارەب؛ بەتایبەکاری میسر و فەلەستین هاتووە هەرچی ڕووداوی چارەنووس ساز و یەکلاییکەرەوە هەیە و لەم دووسەدە ساڵەی دواییدا ڕوویانداوە، تا بە کاتی نووسینی ڕۆمانەکە دەگات، بە ڕووداوی یانزەی سێپتەمبەریشەوە، هەموویانی هێناوەتەوە بەر باس و خواس و ڕۆشناییان دەخاتەسەر و بیری نەوەی نوێیان دەخاتەوە، تاکو بۆخۆیان دەماخ بسووتێنن، بێن پارچەکانی مێژووی هەڵار بوویان لەیەک بدەنەوە. بۆ ئەوەی بزانن ئەم بارو دۆخە ناجۆرەی وا ئێستا تێیکەوتوون؛ لە کوێوە سەرچاوەدەگرێ و لەپای چی حاڵیان بەم حاڵەشرە گەیشتووە؟ (ڕەزوا عاشوور)، لەم کارەیدا بە مێژوو پشت ئەستوورە و لە کۆتایی ڕۆمانەکەیدا سەرچاوەکانی ڕیزکردووە. لە پاژی هەشتەم و سیانزەهەمدا کەڵکی لە دەقەکانی (هاملێت و شالیر)ی شەکسپیر وەرگرتووە و ئاماژەشی پێداون. سەبارەت هاملێت، لەو دیمەنە کەڵکی بینیوە، کاتێ شەوانە تارمایی پاشا، بە پۆشاکی جەنگەوە لەسەر دیواری کۆشکەوە دەردەکوێ و سەرنجی تریفەی مانگ دەدا. تا لە وەڵامی شازادە هاملێت دا دەڵێ:((... بزانە ئەی لاوی خانەدان، ئەو مارەی بە باوکتییەوە داو حەیاتی مەحف کردەوە ئێستە تاجی مەملەکەتەکەی بابتی لەسەرە. ئەو بوو لە شیرین خەودا ژەهری ڕۆکردە گوێمەوە؛ ژەهر گورج بەلەشمدا تەنییەوە، خوێنە ڕاستییەکە مەیی، وەک شیر بەشیرێتی خۆی نەمایەوە، بووە پەنیر و توێژێک سەر پێستە نەرمەکەم کەوت و هەموو لەشمی تەنییەوە، بۆنێکی ناخۆشی لێدەهات.)) لێرەدا خاتو ڕەزوا دەیەوێ بڵێ: ئەوەی بەسەر عارەب دا هاتووە پیاوخراپی ماڵخۆ لێبەرپرسن تا بیانی. دواتر لە لاپەڕە (93) دا، کەرەکتەری ڕۆمان، بە خۆیدا دێتەوە و دەڵێ:(من لە کوێ و هاملێت لە کوێ؟ خۆمن شازادەیەک نیم لە قەڵایەکی سەر بەتەمی نەرویج - دا بژیم، کەسیش باوکمی نەکوشتووە. باوکم لە بانکی ئەهلی، فەرمانبەرێکی یەخە سپی بوو.) ئەوی ڕاستی بێ شانۆیی(هاملێت) هیچ پەیوەندیی بە وڵاتی نەرویجەوە نییە. قەڵای (کرۆنبورگ)، کە بەقەڵای هاملێت ناوبانگی ڕۆیشتووە، تاکو نهۆ بەپێوەیە و کەوتۆتە دەڤەری (هەلسینگیور) ی باکووری کۆبنهاونی پایتەختی وڵاتی دانیمارکەوە. لەسەر کەناری دەریایە و بەرامبەر سویدە. کۆشکێکی شاهانەیە و کاتی خۆی کۆنترۆڵی ئەو (تەنگە) ئاوییەی کردووە، کە دەکەوێتە نێوان سوید و دانیمارکەوە. تاکو نهۆش وەک شوێنێکی گەشت و گوزاریی بەناوبانگ ساڵانە هەزاران گەڕیدە ڕووی تێدەکەن. (تۆپ)ە کۆنەکانی ئەوسا، کە هەم قەڵاکەیان پاراستووە و هەم تەنگەکەیان کۆنترۆڵ کردووە، هێشتا هەر ڕوویان لە شاری (هەلسەنبور)ی سویدە، کە لەوێدا دەریاکە هاتۆتەوە یەک و لەبەرامبەرەوە چاوت لە ماڵەکانی سویدە. لە قەڵاکەدا، تابلۆیەکی شەکسپیر هەیە و بەڕێزەوە گۆشەیەکی بۆ تەرخان کراوە. ئەگەر ڕۆژێ ڕێت بکەوێتە قەڵای هاملێت، ئەوا گایدەکان بۆت دەگێڕنەوە، کە شەکسپیرو تیپەکەی، چەندین جار هاتوونەتە ئێرە و لە گۆڕەپانی گەورە و وڕاقی کۆشکدا شانۆیی هاملێتیان پێشکەش بینەرانی کردووە.

لەم ڕۆمانە مێژووییەیدا (ڕەزوا خان)، هەر لە (چەرچل)ی کۆنە سەرۆکوەزیرانی بەریتانیا و (ڕۆزفلْت)ی کۆنە سەرۆکی ئەمریکاوە بگرە تا عەبدولناسر و چەندین کەسێتیی کۆنی میسر، تا کەسێتییەکانی ئەم سەردەمەی، وەک: بوشی باوک و بوشی کوڕ، شاروون.. بەتایبەت ئەوانەی ڕۆڵی بەرچاویان لە بەهێزکردنی بزووتنەوەی زایۆنیزم و بنیاتنان و پتەوکردنی پایەکانی دەوڵەتی ئیسرائیلدا گێڕاوە، ناویان هاتووە.

بۆ گێڕانەوەی ئەم بەسەرهاتانە و گۆڕینیان لە زمانی مێژووەوە بۆ زمانی ڕۆمان، پەنای بۆ زۆر فیڵی گێڕانەوە بردووە. ڕۆمانێکی فرەدەنگە؛ سوودی لە (هەزارو یەکشەوە) بینیوە و (شهرزاد)ی لەوێوە هێناوە و ڕۆڵی نەوەی پیاوە حیکایەتخوانەکە دەبینێ و تاسەر لەگەڵیدایە. دوای مەرگی، ئەو بە ئامێری کۆمپیوتەر دەستنووسەکەی، کە بریتییە لە پێکەوە گرێدانی بەسەرهاتە مێژوویییە گرنگەکان، چاپدەکا و پاشان وەک ڕۆمان بڵاویدەکاتەوە. هەروەها (ناظر - بینەر)ێکی هێناوە، کە لە ڕاستیدا (مێژوو)ەو، بەئەمانەتەوە، دوور لە دەست تێوەردان و تەمتومانی سیاسەت، ڕووداوەکان پاتەدەکاتەوە. (ڕەزوا)ش، وەک (هەموو) ژنە ڕۆماننووسەکانی ئەم چاخەی عەرەب ـ ئەگەرچی ئەم، تیمەی ڕۆمانەکەی شتێکی دیکەیە ـ لەیادی بووە، (پیاوی عەرەب) پاشفەڕۆ و دواکەوتوو وێنەبکێشێ. لە پاژی حەڤدەهەمدا هاتووە: ژن هەمیشە لەپیاوەکەی خانەگومانە. زوو زوو پێکدێنەوە چونکە زوو زوو بەشەڕدێن. ((یەکێک لەکچەکانم لێپپرسیم: ڕاستە بابە، بە دایکی عەبدوڵڵات وتووە گەسکی کارەباییە؟!))

پاژێک لە ئەوروپا، بریتییە لە سەرەتایەک و بیست (فصل، بەش). لەبەشی یەکەمدا (خدێوی) مێردمنداڵە، بۆچارەسەری نەخۆشی چاو دەینێرنە وڵاتی (نەمسا، ئۆتریش). پاشان لە ئامۆژگەیەکی(فەرەنسا) دەخوێنێ.. لەو سەروبەندەدا پایتەختی فەرەنسا پێشکەوتنێکی مەزنی تەلارسازی بەخۆیەوە بینیوە. کە(ئۆسمان) لێی بەرپرسە و هەر خۆشێتینەخشەی نوێی بۆ شارەوانیی پاریسی نوێ کێشاوە. ئەم تەلارە جوانانە کار لە خدێوی دەکەن. وەختێ دەگەڕێتەوە وڵات و هەر بەڕاستیش دەبێتە خدێوی میسر، هەوڵی لاسایی کردنەوەیان دەدا. لەگەشتەکەیدا سەردانی پاریس، لەندەن و پاشان (ئەستانە) دەکا و لەوێندەر (باب العالي) نازناوی (خدێویی میسر)ی پێدەبەخشێ. کاتێ دەگەڕێتەوە وەزارەتێکی نوێ پێکدێنێ. (وەزیری ئەشغال) ڕادەسپێرێ ، لەسەر تەرز و شێوەی پاریس نەخشە بۆ قاهیرەی نوێ بکێشێ. لەم ڕۆمانەدا نێوی هەموو پرد و ئوتێل و کۆشک و شەقام و سینەما و شوێنە گەشت و گوزارییە بەنێوبانگەکانی قاهیرە هاتوون. لاسایی کردنەوەی ئەوروپا و سەرسام بوون بە ئەوروپاوە بەشێکە لەتیمەی ڕۆمانەکە و ناوی ڕۆمانەکەیش(پاژێک لە ئەوروپا) هەر لێرەوە سەرچاوە دەگرێ و مەبەستی شاری قاهیرەیە.. وەک لەبەشی نۆزدەهەمدا هاتووە: زۆربەی تەلارە گەرنگەکانی وەک: مەڵبەندی بازرگانی جیهانی، کە دەکەوێتە ڕۆخی ڕوباری نیل، نزیک بەچاپخانەی کۆن، هەروەها خانەی بەڵگەنامەو کتێب ،کە پاژێکە لە ئەمریکا، ئەمریکاش پاژێکە لە ئەوروپا، هەروابێتەوە: ئوتێلی هیلتۆن و تەلاری (الاتحاد الاشتراكي)ی کۆن و تەلاری تەلەڤزیۆن و... بۆیە دیاردەیەکی سەیر نییە ئەگەر ناوی زۆربەی ئوتێل و کۆمپانیا بەناوبانگەکان بیانی بن، وەک: شبرد، گاردن سیتی، هیلتۆن، مێریدیان، جاتینو، شیکوریل، ئوریکو، شملا، شالون، بن زایون، جروبی...هتد. کەچی ناوی(ژەنراڵ ئەللینبی) ی داگیرکەر دەعارەبێنن بۆ(الله، نبي) واتە:(خودا و پێغەمبەر) بۆیە کاتێ ژانراڵی ناوبراو واژۆی هەر بەیاننامەیەک دەکا، وەک بانگهێشت سەبارەت خۆناونووس کردن بۆ خزمەتی سەربازی لە ڕیزی تیپەکانی سوپاکەیدا، وەک (تیپی هەجانە) دەسبەجێ جووتیارەکان لە ژێر کاریگەریی ناوەکەیدا، بەپێر بانگەوازەکەوە دێن و خۆیان ناونووس دەکەن.. حیکایەتخوان دەڵێ: لە سەردەمی فەرمانڕەوایی نەوەی ئەم زاتەدا، کە دەکاتە ((خاوەن شکۆ فاروق، پادشای وڵات)) لە دایک بووم، وەختێ گەیشتمە سونعی پانزەساڵی، سروودی شاهانە باوی نەمابوو، چونکە (خاوەن شکۆ) یان سواری هەمان پاپۆڕی (محروسة)کرد، کە کاتی خۆی باپیری پێرەوانەی مەنفا کرابوو.

لە پاژی دووەمدا باس لە پیلانی ئاگرتێبەردانی قاهیرە دەکا(26 ی یەنایەری 1952) لە سەردەمێکدا، کە حیزبی (وەفد) لەسەرکاربوو. بابی حیکایەتخوان سوورە لەسەر ئەوەی، ئاگرتێبەردانی قاهیرە بە فیتی ئینگلیز و کۆشک

بووە. کارەکە لەخۆیدا پیلانێک بووە بۆ ڕزگاربوون لە(نوحاس پاشا)ی سەرۆکوەزیر، کە سەربە حیزبی وەفد بووە. لەکۆتایی ڕۆمانەکەشدا، بە سووتاندنی تاوەرەکانی بازرگانیی (نیۆیۆرک)ی بەراورد دەکاو پێیوایە ئەم دوو ڕووداوە جیاوازییان نییە چونکە ئاگر هەر ئاگرە، جیاوازیی لە گەورەو بچووکی ئاگرەکاندا جێی باس نییە. لەچەند جێیەکی دیکەشدا دەگەڕێتەوە سەر ئەم ئاگرەی قاهیرە. لە پاژی شانزەهەمدا بۆنموونە بە (شەممەی ڕەش) ناوی دەباو لێرەدا، ناڕاستەوخۆ زایۆنییەکان و موساد بە ئاگر تێبەردانی دامەزراوەکانی جوولەکە تاوانبار دەکا، گوایە بەو مەبەستە بووە تا میسر جێبێلن و بەرەو ئیسرائیل کۆچبکەن. گوایە ڕووداوی لەمجۆرە لەپەرستگەکان و لە شاری بەغداش ڕوویانداوە.

بە مۆلەق وەستان لەنێوان خەون و واقیعدا، بەتایبەت لە پاژەکانی چواردەهەم و پانزەهەمدا، گرنگیی پێدراوە و پاتەدەبێتەوە. ئەو حاڵەتەی، کاتێ مرۆڤ بەدەم خەوەوە دەڕوا و هەندێ کاریش ئەنجام دەدات، کەچی بۆ سبەی ناچێتە ژێر کردەوەکانی شەوی خۆی، بەهەند گرتووە.

گرنگیی زۆری بە شاری (قودس)و بەو هەوڵ و تەقەللایانەی جوولەکە داوە، کە بەنیازی دەست بەسەرداگرتن و دزەکردنە نێو فەلەستینەوە لە لایەن ڕێکخراوە جۆراوجۆرەکانی جوولەکەوە لە ئارادا بووە. بەتایبەت پەردە لە ڕووی ئەو چالاکییە زۆرەی، لە خودی قاهیرە و ئەسکەندەرییەدا هەیانبووە، لادەدا. دیارە ئەم هەمیشە بە بەڵگەوە دەدوێ. ڕەنگە هەندێ لەو بەڵگانە تاکو نهۆش لەلای زۆرێک ڕووناکبیری عارەبیش بەپەنهانی مابێتنەوە.

لە پاژی سێیەمدا،(لاپەڕە41 و 42) ئەم زانیارییەمان دەداتێ: سەربازێکی نیوزلەندی بەناوی(لویس ئیزاک سالک)ەوە، لەگەڵ پێشەنگی ئەو هێزەی بەریتانیادا بووە، کە ساڵی 1917 چۆتە(قودس)ەوە. ئەو یەکەم کەس بووە (ئاڵای یەهوودیی)ی لەگەڵ خۆیدا بردووە و لەوێ لەسەر شوورەکانی قودس هەڵیکردووە. ئەو ئاڵایە تەواو وەک ئەمەی ئێستا نەبووە. نیوەی سەرەوەی شین و نیوەی خوارەوەی سپی بووە و لە ناوەڕاستدا ئەستێرەی داوود هەبووە. ئەم سەربازە، یەکاندەردوو، هەر گەیشتۆتە شار بەرزیکردۆتەوە و بەرلەوەی هێزەکانی بەریتانیا بێنە ناوەوە و دایبگرن ئاڵاکە بۆ ماوەی بیست خولەک شەکاوەتەوە. ئەم ئاڵایەی، سەربازە نیوزلاندییەکە لە میسرەوە گەیاندییە فەلەستین و لەسەر شوورەی قودس (11ی دیسەمبەری 1917) هەڵیکرد دەستکردی (مورینو شیکۆریل) و (ئەلیعازر سوتسکین)ی بەرگدرووی ئەسکەندەرییە نشینی جوولوکە بوو. دەیەوێ بڵێ لەمەشیاندا دیسان دەستپێشخەرییەکە لە تەرەفی میسرەوە، یان لەماڵی خۆمانەوە بوو.. لەم ڕۆمانە مێژووییەدا، بەردەوام زانیاریی نوێ لە چاوەڕوانیی خوێنەردایە. زانیاریی وەها، کە مرۆڤ ئەوق دەکات و ناچاری تێڕامانی دەکا و ستەمە لە یادیشی بچێ. لە پاژی چوارەمدا،(بنجامین)لە نامەیەکیدا ئەو نهێنییەمان بۆ ئاشکرا دەکا، کە هەموو ئەو پشکانەی(اسهم) خدێوی لە (کەناڵی سویس)دا هەیبوون ئەم توانیویێتی بەبڕی چوار ملیۆن پاوەن بۆ بەریتانیایان بکڕێتەوە!

لە پاژی پێنجەمدا ئەو ڕاستییە ڕوون دەبێتەوە کە :چوار ڕۆژ پێش ئەوەی (پەیمانی بلفۆڕ) لە جێی خۆی ڕابگەیێنرێ، 3000 جوولەکە، لە شاری ئەسکەندەرییەی میسر، لە ئاهەنگێکدا، پشتیوانیی خۆیان بۆ پەیمانی ناوبراو دەربڕیوە!!

لێرە بەدواوە دێینە سەر ئەو پاژەی، بە کوردەوە پەیوەستە. ئەوی ڕاستی بێ تێهەڵکێش، یان تێوەگلاندنی کورد بە کێشەکانی عەرەب بەگشتی و فەلەستین بەتایبەتی و ئەو نەهامەتییانەی، کە پێشتر کەمێ ڕووناکیم خستە سەر هەندێکیان؛ لە پاژی دوانزەهەمەوە، ڕێک لە لاپەڕەی134 ەوە دەستپێدەکا. جا بۆ ئەوەی دەستی خوێنەر بگرم و لەگەڵ خۆمدا بۆ نێو دەقەکەی بانگهێشت بکەم و بۆئەوەی بەرچاوی ڕوون بێ، پێم باشە، ئەوبەشە بەئەمانەتەوە وەربگێڕم، کە بێکمەم و زیاد ئەمەی لای خوارەوەیە:

لەپاکەتی دووەمدا نامەیەک هەیە، لە (ئیدی) ەوە هاتووە، کە هاوپێچ هەندێ کاغەزی چاپکراوی لەگەڵدایە. ئیدی دەڵێ: ئەمە دەقی ئینگلیزیی ئەو گفتوگۆیەیە، کە بەزمانی عیبری، لە ڕۆژنامەی ((یدیعوت ئەحرونوت))ی 31ی مایۆی 2002 دا بڵاوبۆوە. گفتوگۆیەکە لەگەڵ کەسێکدایە، بە (کوردی)ناسراوە، ئەو لە چلەکانی تەمەنیدایە. نازانم داخۆ باوکی لە پەنجاکاندا، پێشتر یان دواتر، لە عێراق یان لە سوریاوە کۆچی کردووە. مەبەستم لەوەیە نووسراوەکە ئاماژەی پێنادا. یەکەمجار ئەوەت بۆ کورت دەکەمەوە، کە لە سەرەتای گفتوگۆکەدا هاتووە: کوردێکی مایەپووچ(مفلس). قەردار. پیشەکەی لەدەست داوە و بەتۆمەتی دزیی دستگیرکراوە. ژنەکەیشی هەروەها کارەکەی لەدەست داوە. چوار منداڵی هەن، یەکێکیان ئوتومبیل شێلاوێتی و سەری بەسەختی بەرکەوتووە. وەک چۆن داوا لەوانی دی دەکەن ئاوا لە(کوردی)ش داوا دەکەن وەک سەربازی یەدەک ساڵانە 30 ڕۆژ لە سوپادا خزمەت بکا. لەکاتی خزمەتدا بەهۆی ئاکارییەوە چەند جارێک زیندانی کراوە، چونکە ئەو ئەرکەی بەسەریدا دەدەن ڕەتی دەکاتەوە و جێبەجێی ناکا. لەکاتی کارەکەیدا یاریی کاغەز دەکا و دەخواتەوە. ئەگەر بێزار بوو ئەوا کارەکەی جێدێڵی و دەچێتە سەیری تۆپانێ یان دەگەڕێتەوە ماڵ، ئەفسەری بەرپرس ڕەزامەندیی لەسەر بێ یان لەسەرنەبێ ئەو دەڕوا.

کوردی، خۆی ئەم ناوەی هەڵبژاردوە و سووریشە لەسەری، نابێ بەهیچ ناوێکی دیکە بانگ بکرێ، واپێدەچی بە بنەچە کورد بێ، ئەو لەسۆنگەیەکی دیکەیشەوە، خۆی بەم بنەچەیەوە بەستۆتەوە و جەختیشی لەسەر دەکا. لە بەڵگەنامەی لەدایکبوون و نامە ڕەسمییەکانیدا (موشێ نەسیم) ی ناوە، لێرەدا سەرباری کوردی وشەی (بیطار) یشی بۆ زیادکردووە، تاکو ببێتە (موشێ نەسیم بیطار). ئەمەیشی بەومەبەستەیە؛ جەختی لەسەر بکا، کە بەڕاستی هەواداری تیپی تۆپی پێی بیطارە، کە تیپێکە سەربە لاوانی حیزبی(لیکود)ە. ناوی سێیەمی کوردی، ئەوە بوو، کە پێشهاتەکان لێیان ناو، لە ڕیزی گومناوەکانەوە بۆ ئاستی خەڵکە ناسراوەکان بەرزیان کردەوە، ئەوانەی جێدەستیان دیارە و ئێزگەکانی ڕادیۆ و تەلەڤزیۆن بانگهێشتیان دەکەن و ڕۆژنامەکان لەسەریان دەنووسن، ئەو (کوردی ورچەکە)یە. (ورچ)یش ئەونێوەیە کە سەربازە ئیسرائیلییەکان لە جۆرێک بیلدۆزەری زەبەللاحیان ناوە و وەکیدی بە(دی ناین) ناسراوە ، بیلدۆزەرێکە کێشەکەی بەبێ تفاقی سەربازیی لە48 تەن زیاترە، بە تفاقە سەربازییەکانەوە دەگاتە نزیکەی 60 تەن. ئەگەرچێ پێشتر کوردی لەم چەشنە بیلدۆزەری لێنەخوڕیوە کەچی بۆ ماوەی 75 سەعاتی بەردەوام بێئەوەی بخەوێ لێیخوڕی و بەسەرکەوتوویی ئەرکەکەی ڕاپەڕاند. ئەمەش دەقی ئەو قسەکانەیە کوردی لەو چاوپێکەوتنەکدا وتوونی:

((ئەوەی مایەی پێکەنین بێ ئەوەیە، کە من نەمدەزانی ئەم جۆرە بیلدۆزەرانە بخەمە ئیش. پێشتر هی وەهام نەدرابووە دەست. بەڵام تکام لێکردن مۆڵەتم بدەنێ فێربیم. بەرلەوەی بچین بۆ شکیم (نابلس) داوام لە لاوان کرد تا فێرم بکەن. دوو سەعات لەگەڵم دانیشتن. فێریان کردم چۆن بۆ پێشەوە لێیبخوڕم و چۆن بینیشێنمە سەر زەوی. هیچ کێشەیەکم نەبوو. پێموتن: تەواو. لاکەون و ماوەم بدەنێ کاربکەم. ئیدی ئەوەبوو، کە لەجنین ڕوویدا. پێشتر ماڵم نەڕووخاندبوو، تەنانەت دیوارێکیش. لەگەڵ برادەرێکمدا، کە خەڵکی یەمەنە، سەرکەوتینە بان بیلدۆزەرەکە. وازم لێهێنا ماوەی سەعاتێک کاربکا، ئەمجا پێموت: چاکە، تێگەیشتم. بەڵام ئەوەی کاری ڕاستەقینە بێ، لەو ڕۆژەوە دەستپێدەکا، کاتێ لە کۆڵانێکی کەمپی جنین دا 13 سەربازیان کوشت.(...) وەختێ گەیشتینە کەمپەکە بیلدۆزەری (دی ناین)چاوەڕوان بوون. لە شکیم (نابلس)ەوە گوێزرامەوە. من و کاکی یەمەنی ی برادەرم، بیلدۆزەرە گەورەکەمان برد. یەکەم ئیشم ئەوەبوو ئاڵای تیپی (بیطار)م بەسەر بیدۆزەرەکەوە هەڵکرد. پێشتر ئامادەم کردبوو. ویستم خێزانەکەم بمناسێتەوە. بە ژن و منداڵەکانم وتبوو: ((لە تەلەڤزیۆندا بیلدۆزەرەکەم دەبینن. هەرکاتێ ئاڵای بیطارتان بینی بزانن ئەوە خۆمم، بێکەم و زیاد وەها دەرچوو. دەزانم ڕەنگە لای هەندێ وەک جۆرێ لەشێتی بکەوێتەوە، بەڵام هەڵکردنی ئەو ئاڵایە بەلای منەوە وەک نان خواردن کارێکی تەواو ئاساییە. تۆ سەیری ئەم ملوانکەیەی گەردنم بکە، هەرگیز دایناکەنم، منداڵەکانیش دایناکەنن. بۆ هەرکوێ بچم ئاڵاکانی بیطار

هەڵدەگرم. سەیرێکی ئوتومبیلەکەم بکە، هەمووی بەئاڵای بیطار داپۆشراوە. من ئەوەم. هەمیشە دەچمە تەماشای یارییەکانی بیطار، دیزداشەیەک بە ڕەنگەکانی تیپی بیطار لەبەردەکەم و لە (کاستل) تەپڵێک لە کوردەکان دەکڕم. جارێکیان پاڵەوانێتیمان بەدەست هێنابوو، بەدرێژایی ڕێگە بە تەپڵەکەمەوە چووبوومە سەر ئوتومبێلەکەم، هەتا قودس...

من شێتی بیطارم و هیچ ڕێگەیەکی دی پێنازانم تاکو ئەم کارانەی پێ ڕوونبکەمەوە، ئەو دوای خێزانەکەم گرنگترین شتە لە ژیانمدا. ئەو تاکە شتە کە ڕەنگە بتوانی بمکوژێ، بەڵام ئێستا ئەوە بۆ شەش مانگ دەچێ نەمتوانیوە ئامادەی یارییەکانی بیطار ببم. گرژیی خەریکە دەمکوژێ، ترسم لێنیشتووە تووشی نەخۆشی دڵ ببم. هەندێ جاران بە دەوری ((تیدی))دا (یاریگەی سەرەکیی قودس)پیاسەدەکەم، بلیتم پێیەو ناشتوانم بچمە ژوورەوە. لەکاتی یەکێ لە یارییەکاندا، دوای ئەوەی گۆڵێکیان کرد بوورامەوە. لەکاریگەریی ئەم دۆخە تێدەگەم بەڵام ئەوە حاڵەکەیە. لەم حاڵە ڕزگارم نابێ. خۆ ئەگەر لە یارییەکدا بیطار بیدۆڕێنێ، ئەوا لە ماڵەوە کەس ناوێرێ قسەم لەگەڵدا بکا.

ئێستا تێدەگەی بۆچی لە جنین ئاڵای بیطارم بەسەر بیلدۆزەرەکەوە هەڵکردبوو. یەکێکیان پێیوتم، فەرماندەکەم دەیەوێ ئاڵاکە داگرم. ئەمەیان مەحاڵە، ئەگەر بەدەستم بوایە ئاڵاکەم بەسەر مزگەوتی خیوەتگەکەشەوە هەڵدەکرد. ویستم ئەفسەرەکەی کارم لەگەڵدا دەکرد قایل بکەم وازم لێبێنێ سەرکەوم و ئاڵاکە هەڵکەم، بەڵام نەیهێشت و وتی گوللەیەکت بەردەکەوێ. هەوڵم دا. سەربازەکان پێیان وتم: ((ئەوە بیطارت لەگەڵ خۆت هێناوە!)) وەڵامم دایەوە: ((یاریگەیەکی گەورە لێرەدا چێدەکەم، نیگەران مەبن)). لە ڕادیۆوە، ویستیان بە (موشێ و ورچ) بانگم بکەن بەڵام من جەختم لەسەر (کوردی) کرد. بە سەربازانی جۆلانم وت: من کوردیم بەهەر ناوێکی دیکەوە بانگم بکەن وەڵام نادەمەوە. کوردیی ورچەکە، بەم شێوەیە لەدایک بوو. ئا ئەمەیە ناوەکەم، من ڕکۆ و لاملم(عناد).

لە سەردەمی سەربازیی یەدەکدا لەسەر واژۆ(ئیمزا)کەم ڕاهاتبوون ((موشێ نەسیم بیطار قودس)). تا ماوەیەک داوایان لێدەکردم واز لەم کارە بێنم، بەڵام لەدواییدا گوێیان پێنەدا.

لەو هەناسەیەدا، کە بیلدۆزەرەکەم بە نێو کەمپەکەدا کرد شتێ لە سەرمدا درەوشایەوە، تووشی شێتی بووم. بەو شێوەیە زانیم، تەنانەت کراسیشم لەبەردا نییە، نیوە ڕووت بووم. دەزانی چۆنم بەرگە گرت و توانیم 75 سەعات بیلدۆزەرەکە جێنەهێڵم و بەهۆی شەکەتییەوە تووشی هیچ کێشەیەک نەهاتم؛ چونکە بەدرێژایی کاتەکە ویسکیم دەخواردەوە. بەدرێژایی ماوەکە لە بیلدۆزەرەکەمدا ویسکیم پێبوو. پێشەکی بوتڵەکانم خستبوونە نێو جانتاکەمەوە. ئەوانی دیکە جل و بەرگیان لەگەل خۆیاندا هێنابوو، بەڵام من دەمزانی لەوێندەرێ چی چاوەڕوانم دەکا، بۆیە ویسکی و شتێکم لەگەڵ خۆمدا هەڵگرت بیخۆم. پۆشاک؟! پێویست ناکا، خاولییەک سەروزیادە، بەهەر حاڵ، نەمتوانی لە بیلدۆزەرەکە دابەزم، دەرگەت بکردایەتەوە گوللەیەکت بۆ دەهات (...)

مانای((کردنەوەی ڕێگە))م لێدەپرسی؟ دەکاتە لەبەینبردنی خانووەکان، سڕینەوەیان، لە هەردووبەری ڕێ. هیچ ڕێگەچارەیەکی دی نییە چونکە بیلدۆزەرەکە، لە کۆڵانەکانیان گەورەترە. بەڵام من لێرەدا بۆ پۆزش هێنانەوە یان شتێکی لەم بابەتە ناگەڕێم. دەربەستی وێرانکردنی ماڵەکانیان نیم چونکە ئەو کارە ژیانی سەربازەکانمان دەپارێزێ. من لەو جێیەدا کارم کرد، کە سەربازەکانیان تێدا سەربڕی. حەقیقەتی ئەوەی ڕوویدا بەتەواوی نەیانگوت. ئەوان کونیان کردبووە دیوارەکان و لوولەی تفەنگەکانیان لێوە دەرهێنابوو. ئەوەی لە تەقەمەنی ڕزگاری بووایە، مەترسی ئەوەی لەسەر بوو لەو کونانەوە تەقەی لێبکەن.

بەزەییم بەکەسیاندا نەدەهاتەوە. هەر کامێکیان بگری دەمسڕییەوە تاکو سەربازەکانمان بەرەوڕووی مەترسی نەبنەوە. من ئەمەم پێوتن (...) بۆیە هیچ بەلامەوە گرنگ نەبوو چەندم ماڵ کاول کردووە، زۆرم کاول کرد. لەکۆتاییدا یاریگەیەکم چێکرد لە یاریگەی تیدی دەچێ.

سەختە؟ تۆ هەر دەبێ بەگاڵتەت بێ. ویستم هەموو شتێ کاولکەم. بەهۆی ڕادیۆوە لە ئەفسەرەکە پاڕامەوە وازم لێبێنێ هەموو شتێ کاول و سەروبن کەم، هەموو شتێ تەختی زەوی کەم، لەو سۆنگەیەوە نا ،کە من ئارەزوومە

بکوژم. تەنها ماڵەکان. ئەوانەی بە ئاڵای سپییەوە لەماڵەکانیان دەردەهاتن و خانووەکانیانمان دەڕووخاند زیانمان بە خۆیان نەدەگەیاند. تەنها ئەوانەمان دەکوتا، کە دەیانویست شەڕبکەن.

کەس فەرمانی ڕووخاندنی ڕەت نەدەکردەوە. ڕووی نەدا. کاتێ داوام لێدەکرا ماڵێک بڕووخێنم هەلم دەقۆزتەوە بۆ ئەوەی خانووی دیکەش بڕووخێنم، لەبەر ئەوە نا بمەوێ کاری وەها بکەم، بەڵکو لەبەر ئەوەی ڕێدەکەوت چەند ماڵێک ڕێگر بن لە نێوان ئێمەو ئەو ماڵەدا، هیچ چارەیەکی دی نەبوو. خانوو ڕێگەیان لێگرتبووین(...)

ماوەی سێ ڕۆژ هەر دەمڕووخاند و دەمڕووخاند. هەموو ناوچەکە. ئەو خانووەی تەقەیان لێوە کردبا دەمخست، بۆ ڕووخاندنیشی گەرەگ بوو چەند خانوویەکی دی بڕووخێنم. بە بڵندگۆ ئاگادارمان کردبوونەوە خانووەکانیان جێنەهێڵن تادەگەمە سەریان. بەڵام مۆڵەتی کەسم نەدا. چاوەڕوانیم نەکرد. دەستێکم نەدەوەشاند و چاوەڕوان بم. بەهەموو هێزمەوە خانووەکەم دەخست بۆ ئەوەی بەزووترین کات بڕووخێ. ئارەزووم لێبوو بگوێزمەوە سەر خانووەکانی دوای ئەوان. بۆئەوەی زۆرترین ژمارە بڕووخێنم.. ڕەنگە هەبن بتوانن کۆنترۆڵی خۆیان بکەن، یان خۆیان وەها دەڵێن، گاڵتەدەکەن؟ هەر کەسێ لەوێ بووبێ و سەربازەکانمانی لە ماڵەکاندا دیبێ دەیزانی کەوا کەوتوونەتە بۆسەوە. من بیرم لە ڕزگارکردنیان دەکردەوە. فەلەستینییەکانم بەلاوە گرنگ نەبوون. بابڕۆن بۆ دۆژ (جهنم). خۆ من بەبێ هۆ کاولم نەدەکرد. ئەمانە هەموو فەرمان بوون.

خەڵکانێکی زۆر لەناو ماڵەکاندا بوون. لەو ماڵانە دەهاتنە دەرەوە، کە کارمان تێدا دەکردن. کەسم نەدی لەژێر گوێزانی بلدۆزەرەکەدا بمرێ. هیچ خانوویەکم نەدی بەسەر دانیشتوانیدا بڕووخێ و ئەوان لەناویا زیندوو بن. ئەگەر ڕووشیدابێ گرنگیی پێنادەم، من دڵنیام خەڵک هەبوون لەناو خانووەکانیادا مردن، بینین زەحمەت بوو، نزیکە بڵێم بینین نەبوو، چونکە تەپوتۆز شوێنەکەی پڕکردبوو. بەشەو کاری زۆرمان دەکرد. هەرکاتێ خانوویەک بکەوتایە پێی دەگەشامەوە، چونکە دەزانم ئەوان دەربەستی مردن نین، بەڵام بەتەنگ خانووەکانیانەوەن. کاتێ خانوویەک دەهەرڤێنی ئەوا تۆ چل پەنجا سەرخێزانی چەند نەوەیەک دەنێیتە ژێر گڵ. ئەوەی لەلام بۆتە کەسەر ئەوەیە، نەمکرد سەرتاپای کەمپەکە بڕووخێنم.

بۆ چرکە ساتێکیش نەوەستام. کاتێ ماوەی دوو سەعات مۆڵەتیان داین پشوو بدەین. من سوور بووم لەسەر ئەوەی بەردەوام بم. بوارێکی پەڕینەوەم بۆ ڕووخاندنی خانوویەکی چوار نهۆمی خۆشکرد. جارێکیان بەگۆشەیەکی تیژ بەلای ڕاستدا لاربوومەوە و دیوارێکی تەواو هەرەسی هێنا، لە هیکرا گوێم لێیانبوو لە ڕادیۆوە هاواریان دەکرد: ((کوردی حسابمان بۆبکە، ئێمە لێرەین!)) دەرکەوت کوڕانی خۆمان لە ژوورەوەبوون و بیریان چووبوو پێم بڵێن. من قایل و خەنی بووم، ئەوەی دەمکرد چێژم لێوەردەگرت. یادمە خەریک بووم دیواری خانوویەکی چوار نهۆمیم دەڕووخاند و دیواری تاین هەرسی هێنایە بان بیلدۆزەرەکەمدا. برادەرێکم هاواری لێکردم داوای لێکردم بکشێمەدواوە، بەڵام وازم لێهێنا دیوارەکە بەسەرمانا بڕووخێ. ئێمە لە هەردوو لای تەلارەکەمان دەدا و دەمانویست ڕێگەیەکی پێدا ڕاکێشین. ئەگەر کارەکەمان پێ نەکرایە ئەوا داوامان لە تانکێک دەکرد بە گوللە تۆپێک فریامان کەوێ. نەمدەتوانی بوەستم. ئارەزووم لێبوو کاربکەم و کاربکەم. لەوێ ئەفسەرێکی تیپی جۆلان هەبوو لە ڕێگەی ڕادیۆوە فەرمانی بۆ دەردەکردین، بەوەی سوور بووم لەسەر کارو داوای ئەرکی زیاترم دەکرد شێتم کردبوو(...)

برادەری عارەبم زۆرن. دەڵێم: ئەگەر پیاوێ هیچی نەکردبێ دەستی بۆ مەبەن. ئەگەر خراپەشی کرد ئەوا هەڵیواسن، ئەمە بۆچوونمە، تەنانەت ژنی دووگیانیش ئەگەر تیرۆریستی لە پشتەوەبوو ئەوا بێبەزەییانە تیرەبارانی کەن. کاتێ لە جنین بووم ئاوهام بیردەکردەوە. گوێڕایەڵی کەس نیم، هێچم بەلاوە گرنگ نییە. تەنیا گرنگیی بە یارمەتیدانی سەربازەکانمان دەدەم. چێژی زۆرترم وەدەگرت ئەگەر بهاتایەو وازیان لێبهێنامایە هەموو خێوەتگەکە بڕووخێنم. بەزەییم لەلا نییە(...) ڕاستە لە ڕۆژانی دواییدا ئێمە خێوەتگەکەمان شکاند. بەڵێ، کارەکە پاساوی هەبوو. سەربازەکانیان کوشتبووین، دەرفەتیشیان لە بەردەمدا بوو بۆ خۆبەدەستەوەدان. لەوەی کردمان،کەسمان

بێزاریمان دەرنەبڕی. نەهەر تەنیا من. کێ دەتوانێ دەم بکاتەوە؟ ئەگەر کەسێک پرکێشی ئەوەی بکردایە لە ژێر گوێزانی بیلدۆزەرەکەدا دەمناشت. ئالەم سۆنگەیەوە پێم باش بوو کە یاریگەیەکی سەد مەتر بە سەد مەترمان تەختی زەوی کرد. یەک لەباری خۆم یاریگەیەکی تۆپی پێمان بۆ چێکردن دەکارن یاریی تێدا بکەن. ئا ئەمەبوو دیاریمان بۆ خێوەتگەکە. ئەمە لە کوشتنیان باشترە. ئیدی ئارام دەبن. جنین ناگەڕێتەوە دۆخی جارانی)).

لێرەدا گفتو گۆی موشێ نەسیم کوردی دوایی دێ. لە پاژەکانێ پانزە و نۆزدەهەمدا، بروسکەیی بە ڕستەیەک، کوردی و بیلدۆزەرە شەست تەنییەکەی ناویان دێتەوە و بیر خوێنەریان دەخاتەوە.. نێوان ئەو کەوانانەی، کە بەخاڵ پڕکراونەتەوە کاری من نییە بەڵکو مۆنتاجی ڕۆماننووسە. جێی باسە گفتو گۆکە ڕاستەقینەیە. بەوپێیە هەڕڤاندنی خێوەتگەکەیش ڕووداوێکی ڕاستەقینەیە. وەک خوێندتانەوە، قسەکان سەرپێین. پتر لە مۆنۆلۆگ دەچن و هەندێ جار بریتیین لە کۆمەڵێک ڕستەی نەبەکام. هەندێ جاران کوردی ڕای دژبەیەک دەردەبڕێ. یان دەکرێ بڵێین نووسەر هاتووە لەسەر شێوازی شەپۆلی هۆش دەقی گفتوگۆکەی داڕشتۆتەوە. ئەوەندە هەیە ڕستە و دەستەواژەکان ڕووناکی دەخەنە سەر ناخی وێرانی موشێ ی کورد و پەردە لە ڕووی پرۆبلیمە دەروونییەکانی هەڵدەماڵن.

پرۆبلیمەکان وردە وردە بەدیار دەکەون. لەگۆڕینی (ناو)ی خۆیەوە دەستپێدەکەن. دیارە ئەو ناوی خۆی بەدڵ نییە بۆیە دەیگۆڕێ. کەسێکیش لەناوی خۆی دڕدۆنگ بێ، مانای وایە لەکەسێتی خۆی ناڕازییە. چونکە (ناو) هەردەم ئاشناترین وشەیە لای تاک و نمایندەی کەسێتیی تاکە.

کوردی کەسێکی(مایەپووچ)ە. بەومانایەی بەدرێژایی چل و ئەوەندە ساڵەی تەمەنی، هیچ دەستکەوتێکی مادی و مەعنەویی ئەوتۆی پەیدا نەکردووە بتوانێ ئاماژەی پێبدا و شانازیی پێوەبکا. لە کۆمەڵدا ئەو پلەو پایەیەی نییە پەنجەنوما بکرێ. بگرە لەکەدارە و بەتۆمەتی دزیی دەستگیر کراوە. چەند جارێکیش پیشەکەی لەدەست داوە.. بەوەدا، کە قەرداره، مانای وایە ناتوانێ بەتەواوی بژێویی خۆی و خێزانی دابین بکا. بۆ بژێوی پەنا دەباتە بەر ڕێگەی چەوت، کە دزی و قوماره. ئەرکی سەرشانی ڕاناپەڕێنێ و لەکاتی دەوامدا بێپرس کارەکەی جێدێڵێ. کاتێ دەگەڕێتەوە ماڵیشەوە بەرەوڕووی منداڵێکی دەبێتەوە، کە ئۆتومبیل شێلاوێتی و زیانی زۆری پێگەیاندووە. دیارە ئەم دۆخە ڕۆژانەیە و هیچ چارێکیشی نییە. بەڵکو ئەوەندەی دیکە بەرەونیگەرانی پاڵی پێوەدەنێ. پێدەچی ئەم دۆخە ناهەموارەی تێیکەوتووە، بوبێ بەمەراقێکی گەورەو لەناخیدا بۆ ڕۆژێکی وەهای هەڵگرتبێ. هەر ئەم مەراقەیش دنەیدابێ ڕک و کینەی پیشخواردووی بەماڵەکانی کەمپی جنین بەتاڵ بکایەوە و تۆڵەی نەهامەتییەکانی خۆی بەم جۆرە لەخەلک بسێنێ. دەنا ئەوێک، کە ئیلتیزام بەکارەکەیەوە ناکات و هەر دەمێ ئارەزووی لێبوو دەوام جێدێڵێ؛ چی وایلێکرد بێئەوەی بخەوێ و پشوو بدات 75سەعات لەسەر ڕووخاندنی ماڵەکانی خێوەتگەی جنین بەردەوام بێ؟! موشێ پاڵەوانێکە گیانی بنیاتنانی تێدا نەبووە. بەڵام لە ڕووخاندندا بەوزەیەکی ئەفسانەیی بارگاوییە. ئەو لەژێر مەترسیی بەردەوامی (قەناسە)ی بەرگریکەرانی کەمپەکەدا ئامادەیە 75 سەعاتی بەردەوام کاربکا. ئامادەیە بەچەند سەعاتێک فێری بەکارهێنانی ئەو بیلدۆزەرە شەست تەنییە بێ. چونکە بیلدۆزەرەکە بۆ ڕووخاندنە، خۆی بەدەمییەوە دەچێ و تکایان لێدەکا فێری بکەن. کەچی بۆکاری خێر هیچی لەدەست نایە. ناتوانێ حەوت سەعات دەوامی ئاسایی بەرێتەسەر.

بەسەرێکی دی ئەتوارەکانی موشێ جێی لەسەرڕاوەستانن. ئەو کەسێکی سینگ هەڵکێش و خۆدەرخەرە. ئاڵای بیطار بەسەر بیلدۆزەرکەیەوە هەڵدەکا تاکو دنیا چاوی لێوەبێ کاتێ ئەو ماڵەکان دەڕووخێنێ. هاوکات لەگەڵ وێرانکاریدا نیوەڕووت ویسکی دەخواتەوە. سەرنج بدەن لەبری کەش و هەوای ئاهەنگ، یاخود هێمن و دیمەنی جوانی سروشت، ئەو لەچ کەش و دۆخێکدا چێژ لەخواردنەوە دەبینێ؟.. زێدەڕۆیی بەهەموو ئاکارەکانی موشیوە دیارن. ئەو، کە هاواداری تیپی بیطارە، تەپڵی بۆلێدەدا، بۆهەرکوێ بچێ ئاڵای بیطاری پێیە. ئۆتومبیلەکەی بەئاڵای بیطار دادەپۆشێ. دیزداشەکەیشی لەڕەنگەکانی بیطارە.. ئەگەر بیطار بیدۆڕێنێ ئیدی باری دەروونیی بەجارێ وێران

دەبێ و لەماڵەوە کەس ناوێرێ قسەی لەگەڵدا بکا. تەنانەت ئەوێک کە مووسایيە، دەخوازێ ئاڵای بيطار بەسەر مزگەوتی خێوەتگەکەيشەوە هەڵبکا. ئەو خێوەتگەيەی، کە ئەم دەخوازێ دوابەماڵی برووخێنێ. خۆی ددانی پێدا دەنێ، کەڕکۆ و لامله و جاروبار تووشی شێتی دێ. بەزەيی بەکەسدا نايەتەوە. ئەم بەئاڵای بيطارەوە، کە ئاڵای تيپێکی سەر بەلاوانی ليکودە ماڵەکان دەڕووخێنێ و پێبخۆشە دانيشتوانی کەمپەکە بەئاڵای سپيەوە لەماڵەکانيان دەربێن، کە ئاڵای خۆبەدەستەوەدانە. ئەم هێزێکی زەبەللاحی وێرانکارە. دەيەوێ هەمووشتێک تەختی زەوی بکا. ئەم کەسی مەبەست نييە. گوێ بەهيچ نادا. وەلای (گوێڕايەڵی) تەنيا بۆسەربازەکان هەيە.

دوای خوێندنەوەی ڕۆمانی پاژێ لەئەوروپا، ئەم پرس و وردە تێبينيانەم لەلا دروست بوون: دانيشتوانی ئيسرائيل لە نزيکەی شەست وڵاتەوە هاتوون، لە نێوانيادا وڵاتە عارەبی و ئيسلامييەکان. شتێکی ڕوون و بەڵگەنەويستە کە هەموويان بەو مووساييەوە، کە لە يەمەنەوە کۆچی کردووە و نەيزانيوە (پيجامە) چييەو ڕەنگە نەخوێندەواريش بووبێ، تادەگاتە ئەوانەی لە وڵاتانی سۆڤێتی کۆن و ئەڵمانيا و فەرەنساوە کۆچيان کردووە و زۆربەيان زاناو ئەندازيار و نوژدار و...هتد بوون. ئەمانە هەر هەموويان دڵسۆزی وڵاتەکەيانن و ئامادەن لە پێناويدا قوربانی بدەن. کەچی لەم ڕۆمانەدا وەها دێتە پێش چاو کە مووساييە کوردەکان لە هەمووان دڵسۆزتر بن. ديارە هەتا بۆ ئيسرائيل دڵسۆزتر بن ئەوا بە عارەب ناحەزترن بەديارەدەکەون. نەک هەر ئەوەندە، بەڵکو وا کەوتۆتەوە کە موشێ ی کورد لە هەمووان زياتر گيانی کاولکاريی تێدابێ و بيەوی زۆرترين زيان بە عارەب و فەلەستين بەتايبەتی بگەيێنێ.

لە لايەکی ديکەوە هەموو ئەوانی دی، کە لەم ڕۆمانەدا دەردەکەون، ئەگەرچی يێک لەباری عارەب ڕۆڵی نەرێنی دەبينن وەلێ هيچ نەبێ ڕووناکبيرن، خاوەن مليۆنن، يان لە پلەيەکی بەرزی کۆمەڵايەتی و فەرميدان؛ کەچی ئەويش پلەو پايەی کوردەکەيە کەخوێندتانەوە. لەکاتێدا کورد وەک ئاکار و ئاستی ژياری و ڕووناکبيری هيچی لە دەرو داوسێی کەمتر نييە.

چيرۆکنووس يان ڕۆماننووس، کاتێ کەسێ دێنێ و لە بەرهەمەکەيدا ڕۆڵی دەداتێ، دەيخاتەکار و شوێنی دەکەوێ و پەرەی پێدەدا، ئيدی ئەو تاکە لەوە دەردەچێ بەتاقی تەنيا گوزارشت لەخۆی بکا. ناشێ ئاکار و وتاری بەتەنيا ڕەنگدانەوەی خودی خۆی بن. بەڵکو ئەو تاکە هێندە بەرفراوانە لانی کەم گوزارشت لە دنيابينی، سايکۆلۆجياو هەڵوێست و هزری توێژێکی کۆمەڵايەتی دەکا. بەوەدا کە پاژێک لە ئەوروپا هێندە بەلای مەسەلە کۆمەڵايەتييەکەدا ناچێ و پرسە نەتەوايەتييەکەی بە هەند گرتووە و فەلەستين تەوەری ڕۆمانەکەيە، دەکرێ خوێنەری عارەب وەهای بخوێننەوە، کە کورد بەگشتی، بەو پرسەی ئەوان دوژمن و ناحەزن. ئەم ڕۆمانەيش بەعارەبی نووسراوە و موخاتەبەی ئەقڵی عارەب دەکا. خوێنەری کورديش بۆی هەيە بپرسێ: لە جيهانی عارەبيدا بەسەدان نموونەی مرۆڤی کورد هەن، ئەو سوود و خزمەتەی بە نەتەوەی عارەبيان گەياندووە سەد يەکی ئەوەيان بۆ کورد نەکردووە. ئەدی بۆ لايەکی بەخێری لەو هەموو زانا و زمانزان و سەرکردە کوردانە نەکردۆتەوە کە هەموو توانا و ژيانيان بۆ عارەب تەرخان کرد؟ من دڵنيام هەر لاوێکی عارەب ئەم ڕۆمانە بخوێنێتەوە ڕکی لە هەموو کورد دەبێتەوە. ئەو هەڤپەيڤينەی لە ڕۆژنامەی ناوبراودا لەگەڵ موشێ نەسيمی کورددا کراوە، ڕاستە و دەست هەڵبەست نييە. بەڵام ئەگەر بشفرێ لەگفتو گۆيەکی ڕۆژنامەوانی تێناپەڕێنێ و دوای پێنج و دوو ڕۆژێک وەک هەموو چاوپێکەوتن و ڕاپۆرت و ڕيپۆرتاجێکی ڕۆژنامە بيردەچێتەوە. بەڵام کاتێ نووسەرێک دێت لە ڕۆژنامەيەکەوە موشێ ی کورد دەگوێزێتەوە و دەيکاتە يەکێک لە پاڵەوانەکانی ڕۆمانەکەی، ئەوە مانای وايە بە بەرجەستەيی و نەمريی دەيهێڵێتەوە. وێرای ئەوەی کاريگەريی لەسەر هۆش و زەينی بينەر دەها زياد دەبێ. ديارە ئەگەری وەرگێڕان و بەفيلم و شانۆ کردنيشی لە ئارادايە. بۆيە پێچەوانەی گفتوگۆ ڕۆژنامەوانييەکە؛ بە تێپەڕينی زەمانێش کاريگەريی هەر دەمێنێ.

ڕەزوا خان بەوەی هاتووە هەڤپەيڤينی لە ڕۆژنامەوە گواستۆتەوە بۆ نێو ڕۆمانەکەی، مانای وايە بەرگێکی نوێی بەبەردا کردووە. لە زمانی ساکار و مردووی ڕۆژنامەوە، گۆڕيويێتی بۆ زمانێکی باڵاتر کە ئەويش زمانی ئەدەبە.

کارەکتەرەکەش بەوەی لەگەڵ خوێنەر و لەگەڵ خۆیدا ڕاستگۆیە و ئەو هەموو ناکۆکییانەی لە خۆیدا کۆکردۆتەوەو هێزێکی کاولکاریی مەزنیش لە خۆی و بیلدۆزەرەکەیدا هەیە و کەسێکی کەم وێنەیە، دیارە کەرەکتەرێک بەم هەموو سیفەتانەوە ژێیر ناکرێ و لە زەینی خوێنەردا بە زیندوویی دەمێنێتەوە. هەر ئەم سیفەتانە وەهایان کردووە موشێ نەسیمی کورد بە بەراورد لەگەڵ ئەوانی دیکەدا، کە بە زۆری سەرکۆمار و سەرۆکی پارت و ڕێکخراو و خاوەن ملیۆنن، زیندووترین کارەکتەری ڕۆمانەکەبێ. بەدیوەکەی دیکەدا خوێنەری عارەب بۆی هەیە لەچاو و دیدی ئەم پاڵەوانەوە، کورد وێنا بکا و موشێ نەسیم وەک نموونەیەک بۆ هەموو کورد بناسێ.

دیاردەیەکی سەرسووڕمێنە، ئەگەرچی کورد و عارەب لە ئەزەلەوە دراوسێن. بەم دواییە بەهۆی ئیسلامەتییەوە بوونەتە هاوئۆلیش، کەچی لە سەرانسەری دنیادا تەنیا عارەب نازانێ وشەی(کورد) بنووسێ!! ڕەزواخانی لەمەڕ (پاژێ لە ئەوروپا)ش لەم دەستوورە لاینەداوە. وەک هەموو عارەبێک پێماندەڵێ: (كرد ، كردي).. ئەرێ بەڕاست چیمان (کرد)وە؟

*سەرچاوە: قطعة من اوروبا، رضوى عاشور، الطبعة الاولى، 2003 ،دار الشروق، القاهرة.

رضوى عاشور، ژنە ڕۆماننووسێکی میسرییە، لێکۆڵینەوە و کورتە چیرۆکیش دەنووسێ. وێڕای زمانەکەی خۆی بە ئینگلیزیش بەرهەمی هەیە، بەڵام زیاتر بەڕۆمانی مێژوویی ناسراوە. تاکو ئێستا ئەم کتێبانەی چاپکەدووە:

* الطريق الى الخيمة الاولى: توێژینەوەی کارەکانی غەسان کەنفانی، بیروت، 1977.
* جبران و بليک:بەزمانی ئینگلیزییە، قاهیرە، 1978.
* التابع ينهض: ڕۆمانێکە لەسەر خۆراوای ئەفریقا، بیروت، 1980.
* الرحلة: بیرەوەرییەکانی قوتابییەکی میسری لە ئەمریکا، بیروت، 1983.
* حجر دافئ: ڕۆمان، قاهیرە، 1985.
* خديجة و سوسن: قاهیرە، 1987.
* رأيت النخل: کۆمەڵە چیرۆک، قاهیرە، 1987.
* سراج، ڕۆمان، قاهیرە، 1992.
* مريمة و الرحيل: ڕۆمان، قاهیرە، 1995.
* أطياف: ڕۆمان، قاهیرە،1999.
* تقارير السيدة راء: کۆمەڵە چیرۆک، قاهیرە، 2001.
* صيادو الذاكرة: لێکۆڵینەوەی ئەدەبی. بیروت، 2001.